

Matija Murko o Homerju in sočasnem homeroslovju

Blaž Zabel*

V sodobnem homeroslovju je Matija Murko razmeroma poznano ime.¹ Znan je predvsem kot predhodnik Milmana Parryja in Alberta Lorda, ki naj bi ju navdušil za preučevanje južnoslovanske epike, s čimer sta slavna harvardska filologa poskušala dokazati ustno kompozicijo homerskih epov.² In čeprav je precej homeroslovcev in klasičnih filologov, pa tudi komparativistov in literarnih teoretikov že slišalo za Matijo Murka,³ se njegovim spisom posveča malokdo, do danes pa ni še nihče natančneje analiziral, kaj je Murko sploh menil in trdil o homerski epiki. Temu botruje več razlogov, na primer, da je precej Murkovih razmislekov o Homerju ostalo neobjavljenih, da je številne svoje ugotovitve objavil v danes povsem pozabljenih časopisnih prispevkih, še več pa v knjigah in člankih, napisanih v jezikih, ki raziskovalcem po svetu niso blizu, na primer v češčini, slovenščini in srbohrvaščini.

* Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, blaz.zabel@ff.uni-lj.si.

- 1 Članek je nastal v okviru raziskovalnega projekta »Na poti k zgodovini primerjalne književnosti v luči globalizacije: Matija Murko in njegovi mednarodni sodelavci« (J6-4620), ki ga financira ARIS.
- 2 Za Murkov vpliv na Parryja in Lorda glej Foley, *Oral-Formulaic Theory and Research*; Vet, »Parry in Paris«; Tate, »Matija Murko, Wilhelm Radloff, and Oral Epic Studies«; Garbrah, »The Forerunners of Milman Parry«; Kanigel, *Hearing Homer's Song*, 129; Fischerová, »Matija Murko, Roman Jakobson in Parry-Lordova teorija ustnega pesništva«; Gantar, »Matija Murko in sodobno homeroslovje«, »Odmevi Murkovih raziskav v homeroslovju«; Zabel, »Matija Murko, predhodnik Milmana Parryja?«
- 3 Omenjajo ga na primer Parry, *Making of Homeric Verse*; Lord, *Singer of Tales*; Lesky, *Geschichte Der Griechischen Literatur*, 32; Foley, *Oral-Formulaic Theory and Research*, 13; Mitchell in Nagy, »Introduction to the Second Edition«; Nagy, »Orality and Literacy«; Saussy, *Ethnography of Rhythm*; Ready, *Homeric Simile*.

Namen tega prispevka je raziskati, kaj je o Homerju in arhaični epiki trdil Matija Murko. Da bi odgovoril na to vprašanje, bom analiziral njegove spise, v katerih mestoma razpravlja o Homerju ali izpostavlja pomen svojih ugotovitev za preučevanje arhaične epike oziroma navaja različne primerjave z *Iliado* in *Odisejo*. Kot bom pokazal, je Murko v svojih spisih, ki v prvi vrsti seveda niso bili posvečeni Homerju, postavil precej tez o homerski epiki, do katerih so se klasični filologi po vsem svetu dokopali več desetletij kasneje.

MURKO O HOMERJU

Matija Murko je o Homerju najintenzivneje pisal v več fazah svoje raziskovalne poti. Tri najpomembnejše faze raziskovanja so, prvič, njegovo zgodnje raziskovanje južnoslovanske epike, ko jo je raziskoval za dunajsko akademijo in tako imenovani Phonogrammarchiv (1909–1912). Te raziskave je najprej objavil v štirih poročilih za Dunajsko akademijo znanosti,⁴ nato pa jih je predelal v članek »Neues über Südslavische Volksepik« (1919), ki je v predelani in razširjeni različici kasneje izšel še kot »L'état actuel de la poésie populaire épique yougoslave« (1928), povsem identičen ponatis članka pa še v knjižici *La Poésie populaire épique en Yougoslavie au début du xxe siècle* (1928).⁵ Drugič, Murko se je velik del svojega življenja, predvsem v dvajsetih in tridesetih letih 20. stoletja, posvečal tudi vplivom južnoslovanske epike na nemško romantiko. Verjetno najpomembnejša objava iz tega obdobja, ki je prav tako relevantna za homeroslovje, je delo *Das Original von Goethes »Klagesang von der edlen Frauen des Asan Aga« (Asanaginica) in der Literatur und im Volksmunde durch 150 Jahre* (1937). Tretja faza raziskovanja pa je bilo Murkovo raziskovanje južnoslovanske epike v letih 1930–1932. Terenske raziskave, izvedene v tem obdobju, je sprva objavil v časopisu *Prager Presse*, v češkem znanstvenem tisku⁶ in v članku »Nouvelles observations sur l'état actuel de la poésie épique en Yougoslavie« (1933). A najpomembnejša objava iz Murkovega poznega življenja, v kateri je združil vse svoje dotedanje ugotovitve, je njegovo še vedno vplivno delo *Tragom srpsko-hrvatske narodne epike. Putovanja u*

4 Glej Murko, »Bericht [1912]«, »Bericht [1913]«, »Bericht [1915]«, »Bericht [1915]«.

5 *La Poésie populaire épique en Yougoslavie au début du xxe siècle* (1928) so dodane še fotografije in opisi fotografij. Približno dve tretjini besedila vsebujeta predelavo »Neues über Südslavische Volksepik« (1919).

6 Dva članka v *Československo-jihoslovanská revue*. Glej Murko, »Za národní epikou po Jugoslávii I«, »Za národní epikou po Jugoslávii II«.

godinama 1930–1932 (1951). V tem članku sicer upoštevam celoten Murkov opus, vendar se v prvi vrsti osredotočim na zgoraj navedena obdobja in objave.

Preden se lotim natančnejše analize, pa moram opozoriti še na dvoje. Prvič, nekateri homeroslovci (npr. Englebert Drerup, Milman Parry, Albert Lord, John Miles Foley, Jonathan L. Ready, pa še kdo bi se našel) so sicer prebirali Murkova dela, vendar se ni nihče posebej posvečal njegovim tezam o Homerju. Prav nasprotno, homeroslovce je v prvi vrsti zanimalo predvsem to, kaj je Murko zapisal o južnoslovanskem slovstvu – pa še v tem primeru so posegli po manjšem številu Murkovih spisov. In drugič, zanimivo je, da Murko ni bil pretirano navdušen nad Homerjem. V svojih *Spominih* piše, da ga je kot učenca Homer razočaral,⁷ kasneje v življenju pa je nasprotoval prevladujoči vlogi klasične filologije na univerzah.⁸ Kljub temu nam objavljena dela in arhivsko gradivo potrjujejo, da je znal starogrško ter latinsko in da je precej dobro poznal sočasno homeroslovje, o čemer pišem v nadaljevanju.

Poglejmo si torej najpomembnejše ugotovitve in trditve Matije Murka o Homerju in homeroslovju. Zaradi večje preglednosti sem jih uredil vsebinsko in kronološko, saj je avtor iste teze navajal v več svojih spisih. Razmišljanja o Homerju sem tako razporedil v naslednje tematsko zaokrožene sklope: kompozicijske tehnike in pevci, literarne primerjave, slepi pevci in sočasno homeroslovje.

KOMPOZICIJSKE TEHNIKE IN PEVCI

Murko je na homeroslovje najbolj vplival prav s svojimi ugotovitvami o kompoziciji in izvedbi ustne epike. Pomenljivo je, da je relativno redko pisal o tem, da so njegove ugotovitve relevantne za homeroslovje, še manj pogosto o tem, kakšne so po njegovem lastnem mnenju implikacije za razumevanje Homerja. To se odraža tudi v zgodnji recepciji Murkovih raziskav v homeroslovju, na primer v delu Milmana Parryja, ki je zelo zgodaj preučil nekaj njegovih spisov. A kot lahko opazimo, se je Parry osredotočil predvsem na Murkove ugotovitve glede izvedbe južnoslovanske ustne epike⁹ in se ni posebej posvečal njegovim komentarjem o starogrški arhaični epiki. Ker pa namen tega prispevka ni raziskati recepcije vseh Murkovih idej, tukaj ne bom razpravljal o njegovih ugotovitvah glede kompozicije

7 Murko, *Spomini*, 49.

8 Glej Gantar, »Odmevi Murkovih raziskav v homeroslovju«.

9 Glej Parry, *Making of Homeric Verse*, 330–331, 335–337, 361, 437.

južnoslovanskega slovstva na splošno,¹⁰ temveč se bom osredotočil zgolj na tiste vidike, za katere je Murko že sam osebno menil, da so pomembni za razumevanje starogrške arhaične epike.

V svojih spisih se je Murko veliko ukvarjal z vidiki izvajanja epske poezije, kar je bilo v tedanjem raziskovanju južnoslovanskega slovstva – tudi pod vplivom klasične filologije in homeroslovja – pomembna tema. Njegova najvplivnejša ugotovitev je bila, da pevci pesmi spreminjajo¹¹ in jih dobesedno komponirajo oz. improvizirajo med samo izvedbo. Povedano drugače, pevci pesem ustvarjajo sproti, torej med tem, ko jo izvajajo. Kot je zapisal, se pevci »pesmi ne učijo na pamet, besedo za besedo, temveč jih vsakič znova ustvarijo v sijajni improvizaciji, zahvaljujoč njihovi znanosti jezika in poezije«.¹² Omemba »znanosti« kompozicije oziroma »znanosti jezika in poezije« (*science de la langue et de la poésie*) nakazuje na zavedanje formulaične narave ustne epike. Formulaična teorija namreč pravi, da so (predvsem homerski) pevci svojo pesem gradili iz različnih epitetrov in formulaičnih izrazov.¹³ To tezo je Murko še dodatno razdelal v delu *Tragom srpsko-hrvatske narodne epike* v poglavju »Jezik«, kjer je podrobneje pisal o »pogosto se ponavljajočih [besednih] formulah«.¹⁴

V nekaj pripombah in opombah je Murko svoje ugotovitve poskušal prenesti tudi na predhomersko epiko, za katero je ugotavljal, da je morala biti do določene mere improvizirana.¹⁵ Tako je na primer kritiziral Johna Meierja, ki je v delu *Werden und Leben des Volksepos* (1909) predpostavljal, da so se homerski rapsodi zelo strogo držali besedila in ga z izvedbo niso spreminjali.¹⁶ Ugovarjal mu je, da je v ustnem slovstvu nemogoče govoriti o originalnih besedilih oziroma originalnih izvedbah, saj se pesmi z vsako izvedbo spreminjajo – oziroma, ustna tradicija je fluidna. V potrditev svoje teze je navajal primere pevcev, ki jih je prosil, naj isto pesem zapojejo večkrat, pesmi pa si je zapisal ali posnel. S primerjavo transkripcij ali fonografskih posnetkov je ugotovil, da nobena izvedba iste pesmi ni identična drugi, temveč se izvedbe iste pesmi med seboj razlikujejo, čeprav podajajo

10 O vplivu njegovih del na homeroslovje so sicer pisali že drugi, za kar glej seznam literature v opombi št. 2.

11 »Malo jih je, ki ne bi nekaj dodali«. Murko, »Nouvelle«, 42.

12 Murko, *La Poésie populaire épique*, 21. Drugje dodaja: »Razumljivo je, da mora sodobni pevec svoje pesmi pisati in jih vaditi, a tisti, ki ne zna pisati, jih 'nosi samo v glavi'«. Murko, »Nouvelle«, 43.

13 Glej npr. Foley, *Theory of Oral Composition*.

14 Murko, *Tragom*, 413.

15 Murko, *La Poésie populaire épique*, 25.

16 Ibid., 16.

isto zgodbo. V enem primeru je pevec isto pesem celo trikrat začel na povsem drugačen način.¹⁷ Ta primer je tako navdušil Parryja, da je o njem zapisal: »Raziskave M. Murka o tem [t.j. o fluidnosti izvedbe iste pesmi] bodo še dolgo časa metodološki model za vse raziskovalce ustnega pesništva.«¹⁸

Na tak način je Murko odgovarjal tudi na zagonetno vprašanje homeroslovcev, kako si je lahko pevec zapomnil tako dolga epa, kot sta *Iliada* in *Odiseja*. Njegov odgovor je bil, da si pevec ustne epike nikoli ne zapomni verza za verzom, temveč zgolj zgodbo,¹⁹ sam ep pa dejansko spesni oziroma improvizira med izvedbo. V potrditev je navajal primere južnoslovanskih epov, ki so mnogo daljši od posameznih knjig v *Iliadi* in *Odiseji*, na primer *Ženidba Maksima Crnojevića* ali *Ženidba Senjanin-Tadije*. Navajal je tudi primer bosanskega pevca Salka Vojnikovića, ki je na pamet recitiral več kot 80.000 verzov, kar je mnogo več, kot je verzov v *Iliadi* in *Odiseji* skupaj (27.803 verzov).²⁰ Ne gre se torej čuditi, da je Murko (s klicajem na koncu povedi!) zapisal naslednje: »A bili so filologi, ki so dvomili, da si lahko en sam pevec na pamet zapomni celega Homerja!«²¹

Murko nekaj pozornosti nameni tudi epskim prologom, predvsem pa pevčevemu iskanju navdiha in nagovoru vili ali vilam. Takole na primer zapiše v *La Poésie populaire épique*:

Pevec v sedečem položaju na guslah ali na tamburici začne s preludijem, [...] nato sledi kratek prolog, kjer govori o svoji umetnosti in zagotovi, da bo pel »resnično« pesem o »starih časih« ali »starih junakih«. Mnogokrat da duška svojim domoljubnim čustvom in navzočim, zlasti tistim z visokim družbenim položajem, pošlje pozdrave.²²

Nagovor, v katerem pesnik reflektira svojo pesniško dejavnost in tehniko, seveda spominja na slavne začetke starogrških arhaičnih epov, predvsem *Iliade* in *Odiseje*, na začetke homerskih himn (glej npr. Himno Demetri, Himno Hermesu, Himno Afroditi, Himno Artemidi), pa tudi na začetek Demodokove pesmi (*Od.* 8.499 isl.). Te podobnosti se je Murko nedvomno zavedal, zato je prologom namenil

17 Murko, *La Poésie populaire épique*, 16–17.

18 Parry, *Making of Homeric Verse*, 336.

19 Pri tem je posebej izpostavil pomen tem in motivov, ki se med kompozicijo niso pretirano spreminjali (glej Murko, »Neues über Südslavische Volksepik«, 285). O temah in motivih podrobeje pišem v nadaljevanju.

20 Murko, *La Poésie populaire épique*, 5–16.

21 Ibid., 16.

22 Ibid., 19.

precej pozornosti. Prav tako je na več mestih opozoril, da pesniki za pomoč pri »inspiraciji« nagovarjajo »vile«, enako kot »rimski in grški pesniki za inspiracijo« prosijo »muze«. ²³ Navajal je celo primer pesnika Arsenije Ružiča, ki je svojo pesem začel z opisom vile, ki vzleti iz Durmitora (gorski masiv v severozahodni Črni gori), preleti jezera, postane na planini Vojnik in prispe v Nikšić. ²⁴ Ta opis preleta je verjetno navajal zaradi podobnosti s Homerjem, predvsem s katalogom ladij v *Iliadi*, ki se začne z nagovorom muze na gori Olimp (*Il.* 2.484), nato pa sledi pesnikov »prelet« čez pokrajine Grčije in Male Azije (*Il.* 2.494–759).

LITERARNE PRIMERJAVE

Čeprav je Murko danes med klasičnimi filologi poznan predvsem po svojih prelomnih tezah o južnoslovanskem slovstvu, pa je najbolj daljnosežno vplival na vzpon primerjalnega homeroslovja, torej na raziskave, ki poleg starogrške književnosti upoštevajo tudi druge literarne tradicije. S svojim vplivom na Milmana Parryja in Alberta Lorda – slednji je predaval na oddelku za primerjalno književnost – je postavil temelje za primerjalno raziskovanje antične književnosti, ki so ga razvijali kasnejši raziskovalci, kot na primer John Miles Foley. ²⁵ Ker se v tem prispevku osredotočam zgolj na njegovo razumevanje Homerja, ne morem celovito predstaviti njegovega komparativističnega pristopa ali razumevanja primerjalne slovanske filologije, kljub vsemu pa lahko omenim, da je v svojih filoloških in literarnovednih raziskavah sistematično uporabljal primerjave. ²⁶ A ta Murkov vpliv je danes skoraj povsem spregledan, čeprav je bil med prvimi, ki je v študij ustnega slovstva na znanstven, sistematičen in akademski način vpeljal primerjalno metodo. ²⁷

23 Murko, »Nouvelle«, 43. Prim. Murko, *Tragom*, 97. Omenja tudi primer, ko je pevec v prologu prosil vilo, naj mu da gusle. Murko, *Tragom*, 227. Sodobna folkloristika ugotavlja, da so podobnosti med vilami in muzami pretirane in so del načrtnega iskanja podobnosti med Homerjem in južnoslovanskim slovstvom. Glej Jurič, »Where Does the Vila Live?«.

24 Murko, »Nouvelle«, 43–44. Prim. Murko, »Nouvelle«, 482.

25 Foley, *Immanent Art; Homer's Traditional Art*.

26 Glej npr. Kozak, »Comparative Literature in Slovenia«.

27 Morda je na tem mestu smiselno omeniti njegovo sodelovanje v projektu »Das Volkslied in Österreich«, ki je bil izrazito komparativne narave in ga je vodil minister Wilhelm August Ritter von Hartel, profesor klasične filologije in priznan homeroslovec. Narava projekta »Das Volkslied in Österreich« je bila izrazito komparativistična, saj je bil namen tega velikega državnega projekta zbrati

Tako je na več mestih poudarjal, da je južnoslovanska epika izjemnega pomena za preučevanje Homerja. Pravzaprav ji je priznaval najpomembnejše mesto med vsemi epskimi tradicijami. V *La Poésie populaire épique* je na primer zapisal:

Najbogatejša, z umetniškega vidika najpopolnejša, najbolj realistična in najbolj humana od vseh slovanskih ljudskih epskih pesniških tradicij pa je srbohrvaška pesniška tradicija, ki se odlikuje še po tem, da je do naših dni ostala živa in da je ohranila svojo ustvarjalno moč. To epsko pesništvo, ki so ga, še preden je postalo splošno znano, primerjali z Ossianovo in Homerjevo poezijo, ponuja analogije z antičnimi deli in osvetljuje grško ljudsko poezijo in rimsko ter romansko poezijo. V enem vidiku je celo v prednosti pred starofrancoskim in [staro] španskim epskim pesništvom: medtem ko obe tradiciji opevata boje proti Saracenom in Arabcem, ne da bi ohranili pesmi [njihovih] nasprotnikov, [...] pa imamo med Jugoslovani tudi protikrščanske pesmi, ki pogosto slavijo iste junake kot krščanske pesmi, saj so bili Turki, proti katerim so bili Jugoslovani v nenehnem boju, večinoma muslimani iz iste dežele (srbohrvaški muslimani).²⁸

Teza o prvenstvu južnoslovanske epike v primerjavi z drugimi evropskimi tradicijami, ker južnoslovansko pesništvo vključuje pesmi iz obeh bojujočih se strani, je smiselna posebej v kontekstu homerske epike. *Iliada* namreč razmeroma enakovredno opisuje in časti tako ahajske kot trojanske junake, to pa po Murkovem mnenju počenja tudi južnoslovanska epika in zato je najprimernejša za primerjanje s starogrško arhaično.

Murkova znanstvenost primerjalnega pristopa se odraža v njegovem kritičnem odnosu do starejših primerjalnih študij in v posledičnem odklonu od romantične tradicije primerjanja, kjer so raziskovalci pogosto sopostavljali Homerja in južnoslovansko slovstvo. Takšne primerjave so mnogokrat uporabljali kot kulturni simbol, ki literarnim tradicijam daje

ljudsko poezijo tedanje Avstro-Ogrske. Murko je bil, tudi zaradi svojih izkušenj s primerjalno metodo, izbran za drugega predsednika delovnega odbora (po smrti Karla Štreklja) in je bil zadolžen za zbiranje in dokumentacijo slovenskega ljudskega slovstva (glej Murko, »Velika zbirka«; Stanonik, *Folkloristični portreti*, 35–85).

- 28 Murko, *La Poésie populaire épique*, 5–6. V *Spominih* piše: »Ni dvoma, da utegne srbskohrvatska ljudska epika kot najbolj živa, najbogatejša in najboljša v sodobni Evropi dobro rabiti za primerjalni študij z ljudsko in umetno epiko starih Grkov ter romanskih in germanskih narodov in tudi z epiko malo znanih primitivnih narodov.« Murko, *Spomini*, 241–242.

vrednost in jih povzdiguje v status nadčasovne svetovne književnosti, katere najstarejši avtor je bil – vsaj s stališča tradicionalnega kanona – prav Homer. Murko je bil do takšnih primerjav precej skeptičen.²⁹ V tem smislu lahko razumemo njegovo previdno (bodisi kot citat ali v navednicah in s kritično distanco) imenovanje Fra Grge Martiča za »hrvaškega Homerja«,³⁰ narodnih pevcev kot »ilirskih homerjev«³¹ ali »homeridov«,³² in neimenovanih slovenskih pesnikov, ki so poskušali pisati epe, kot »slovenskih« ali »naših Homerjev«. Na nekem mestu je celo jasno zapisal, kaj si misli o takšnih trditvah: »Tako primerjanje je vedno nekoliko šepavo in spominja na ono dobo, ko smo hoteli imeti svoje Homere, Tirteje, Ovidije, Horacije i. t. d.«.³⁴

Bolj pomembne – pa tudi sam jim je dajal večjo težo – so njegove konkretne primerjave južnoslovanske in homerske epike. Tu se je osredotočil predvsem na primerjavo tem in motivov, kar je bilo za njegov čas precej napredno:

Razen v nekaj primerih so [v južnoslovanski epiki] zelo redki veliki dogodki, kot je osvojitve mesta ali celo države. Tudi pesnik *Iliade* ne zna opisati množičnih spopadov in spopade spremeni v individualne boje. Tako imamo tudi tu [v južnoslovanski epiki] zlasti mnogo dvobojev, pogosto zaradi žene ali časti. Ugrabitve deklet in žena, poroke, ugrabitve iz poročnih sprevedov, odkupnine ujetih junakov, pogosto za ceno žene, obdarovanje junakov, predvsem z nevestami, maščevanje za storjeno nasilje, pa tudi napadi, ki jih povzročajo razuzdanost, sla po slavi, pohlep in predlog za mir, vse to so [teme] običajnih pesmi.³⁵

29 V isto skupino lahko morda umestimo tudi Murkove izrazito literarizirane primerjave ljudskega načina življenja s »homersko dobo«, na primer, da vino v pristanišča dovažajo v malhah s konji in osli (Murko, »Nouvelle«, 42; *Tragom*, 49, 489), ali da »na Homerja« spominjajo veliki stroški svatb in dot v Dalmaciji (Murko, *Tragom*, 486).

30 Na več mestih, npr. Murko, »Bericht [1913]«, 45.

31 Murko, *Das Original von Goethes*, 20.

32 Murko, *Tragom*, 525.

33 Murko, »Misli k Prešernovem življenjepis«, 128; »Miklosichs Jugend- und Lehrjahre«, 538.

34 Murko, »O Vrazovoj kritiki«, 450. Murko se prav tako zaveda zgodovine simboličnega pomena primerjav s Homerjem, zato na primer ob omembi dela Petra Petrovića Njegoša *Ogledalo Srpsko* zapiše: »V predgovoru [tega dela] poudarja, da ni nobene potrebe svetu hvaliti pesmi, ki so jih učenjaki kovali v zvezde in jih primerjali s Homerjem in Ossianom«. Murko, *Tragom*, 286.

35 Murko, »Neues über Südslavische Volksepik«, 289.

In prenekatero teh tem poznamo iz *Iliade*, *Odiseje*, homerskih himn in drugih del arhaične epike. Značilen primer je Murkovo sopsotavljanje epa *Ropstvo Stojana Jankovića* z »motivom Homerjeve Penelope«. ³⁶ Obe pesnitvi namreč vsebujeta motiv moža, ki se pod krinko udeleži snubitve svoje lastne žene, pa tudi sicer najdemo številne druge podobnosti med obema epoma, na primer motiv dolgoletne odsotnosti glavnega junaka, vrnitve pod krinko, hiše, polne snubcev, prepoznanja s strani žene itd. In čeprav Murko ni podajal natančnejše analize, ³⁷ je na več mestih jasno izpostavil podobnosti med obema epoma. ³⁸ Omenjal pa je tudi pesmi, kjer tekmovalec (tekme so različne, a poznan je motiv konjske dirke) za nagrado dobi dekle, »kot v Homerjevi *Iliadi*«. ³⁹

Omeniti velja še njegove primerjave Homerja z drugimi pesniškimi tradicijami. Zanimiva je na primer njegova analiza Prešernovih motivov v »epski pesmi« *Krst pri Savici*, ki »bi samemu Homerju delal[i] čast«. ⁴⁰ Murko je kot izrazito homersko razumel »primerjanje Valjahunovih vojščakov s hudourniki, mrličev tropov s snopovja kopami po njivah, Bogomile z jutrnjo zarjo [in] Savičnega vodopada z mladeničem«. ⁴¹ Sopostavljal je torej predvsem pesniške komparacije, verjetno zato, ker Homerjeva epa pregovorno veljata za literarni deli z izrazito razvitimi in detajlnimi primerami. ⁴²

Murkove primerjave pa niso bile pomembne zgolj zato, ker je pokazal na koristnost primerjanja Homerja z drugimi literarnimi tradicijami. Še bolj so bile vplivne, ker je bil eden prvih raziskovalcev, ki je izpostavil pomen primerjanja literarnih motivov in tem. Še danes v homeroslovju velja za eno najpomembnejših odkritij dvajsetega stoletja prav ustno-formulaična teorija, pri čemer je Lordova razširitev Parryjevega zanimanja za epitete in formule na daljše motivne in tematske sklope pomembno vplivala na sodobne interpretacije homerske epike. ⁴³ A kot smo ravnokar videli, je o ponavljajočih se in primerljivih temah ali motivih razmišljal že Murko, in to skoraj petdeset let pred Lordom. Prav mogoče je, da se je Lord pri njem celo

36 Murko, *Tragom*, 167.

37 Še najbolj podrobno primerjavo ponudi v »Nouvelles«, 38–39.

38 Murko, *Tragom*, 68, 167; »Kod Meštovića i njegovih«, 29; »Nouvelle«, 38–39; *Das Original von Goethes*, 40; »Neues über Südslavische Volksepik«, 290.

39 Murko, *Tragom*, 487.

40 Murko, »Misli k Prešernovem življenjepisu«, 137.

41 Ibid.

42 Glej npr. Ready, *Homeric Simile*.

43 Npr. Lord, *Singer of Tales*, 68; Dué in Nagy, »Albert Bates Lord«.

osebno navdihoval, o čemer sem razpravljajal drugje.⁴⁴ Ne glede na to je očitno, da je Murko ustno epiko razumel celostno, upoštevajoč njeno formulaično naravo, vlogo improvizacije in kompozicije pri izvedbi ter vlogo ustaljenih literarnih motivov in tem za epsko pesništvo.

SLEPI PEVCI

Kompleksna in za svoj čas zelo inovativna je bila tudi Murkova razprava o slepih pevcih.⁴⁵ Čeprav se je s podobo slepega pevca ukvarjal skoraj celo življenje,⁴⁶ pa je najbolj izdelano raziskavo objavil v poglavju »Slijepi pjevači i pjevačice« v *Tragom srpsko-hrvatske narodne epike*. Za razliko od tradicionalnih raziskovanj ustnega slovstva in Homerja, ki so podobo slepega pevca privzdigovali v romantične višave, je Murko eden prvih raziskovalcev, ki je idejo slepega pevca razumel kot »kult«,⁴⁷ »romantično legendo«,⁴⁸ »laž«⁴⁹ oziroma kot likovni in literarni motiv.⁵⁰

To ugotovitev je podprl s kritičnim ovrednotenjem podob slepih pevcev, za katere je ugotavljal, da so zgolj vpliven literarni oziroma fiktivni motiv z romantično predzgodovino. V tem kontekstu je posebej izpostavil Demodoka v *Odiseji*, Ossiana in (slepega pevca) Filipa Višnjica, ki ga je čislal Vuk Karadžić. Za Homerja je zapisal, da je bil morda res slep,⁵¹ a je hkrati dodal, da »je nemogoče, da bi lahko Homer tako nazorno opisal izdelavo štita, če ga sam ne bi videl.«⁵² Sicer pa je podobo Homerja, pa tudi Demodoka, interpretiral literarnokritično, saj naj bi po njegovem mnenju vplivala na vzpostavitev mita o slepem

44 Glej Zabel, »Matija Murko, predhodnik Milmana Parrya?« V tem smislu lahko razumemo tudi Lordovo zanimanje za motiv prepoznanja junaka v *Odiseji* in v epu *Ropstvo Stojana Jankovića*. Glej Lord, *Singer of Tales*, 178, 182.

45 Pomen te raziskave je v Spominih prepoznal tudi sam. Murko, *Spomini*, 239.

46 Murko, »Neues über Südslavische Volksepik«, 280; *La Poésie populaire épique*, 12; »Nouvelles«, 23.

47 Murko, *Tragom*, 207.

48 Murko, *Das Original von Goethes*, 42.

49 Murko, *Tragom*, 215.

50 Ibid., 215–217.

51 Pri tem se sklicuje na Pauly-Wissowa *Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* in na članek A. Zweiniger, »Stellen die Homerbüsten einen Blinden dar?« *Forschungen und Fortschritte* 11, št. 10/11, 1935.

52 Murko, *Tragom*, 207, op. 12. Murkov komentar nedvomno odraža kulturni in akademski status, ki ga je v sočasnem homeroslovju imel znameniti opis izdelave Ahilovega štita (*Il.* 18.478–608).

pevcu v književnosti in umetnosti.⁵³ Razpravljal je še o tezah, ki so jih glede slepih pevcev predlagali različni raziskovalci, in ugotavljal, da so bili njihovi argumenti mnogokrat napačni.⁵⁴ Sam je trdil (kar je podprl s terenskimi raziskavami), da slepi pevci na Balkanu ne uživajo vidnega slovesa oziroma da je veliko slepih pevcev v resnici beračev ali vojnih invalidov.

Murkova raziskava slepih pevcev je natančna in v mnogih pogledih spominja na sodobno homeroslovje. Kljub nekaterim razmeroma zastarelim tezam (npr. o Homerju kot zgodovinski osebi),⁵⁵ je bila njegova interpretacija podobe slepega pevca sodobna in inovativna. Kot smo videli, je podobo obravnaval kulturnozgodovinsko, na podlagi takšnega pristopa pa se je lahko otesel romantične ideje o slepem geniju oziroma narodnem pevcu. Še več, pokazal je, da je bil slepi pevec pravzaprav pomemben motiv, ki ni zaznamoval zgolj (romantičnega) akademskega raziskovanja, temveč tudi likovno in literarno ustvarjanje. V tem smislu se je močno približal sodobnemu homeroslovju, ki različne zgodbe o slepem Homerju in drugih slepih pevcih (npr. Demodoku) razume kot literarni odziv oziroma produkt recepcije homerske epike.⁵⁶ Murko je s svojo akademsko razsodnostjo že napovedal to razmeroma sodobno pojmovanje ideje slepega pevca.

O SOČASNEM HOMEROSLOVJU

Čeprav Murko ni bil klasični filolog, to ne pomeni, da ni bil seznanjen s sočasnim homeroslovjem. V njegovem osebni fondu, ki ga hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, najdemo okrog 30 listov izpiskov iz tedaj najpomembnejših raziskav o Homerju,⁵⁷ ki jih je pogosto navajal tudi v svojih razpravah.⁵⁸ Očitno je, da je Murko prebral delo svojega leipziškega kolega Ericha Betheja, pa tudi Georga Finslerja, Johna Meierja, Engelberta Drerupa in Thaddaeusa Zielins-

53 Murko, *Tragom*, 216.

54 Ibid., 207–209.

55 Potrebno je dodati, da se Murko ni vpletal v tako imenovano »homersko vprašanje«.

56 Glej predvsem Graziosi, *Inventing Homer*, 125–163; Beecroft, »Blindness and Literacy in the Lives of Homer«.

57 Glej Osebni fond Matije Murka. Ms 1392. Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana, Rokopisna zbirka, Ljubljana. Dokumenti o Homerju so zbrani pod III. 4. in III. 7.

58 Glej predvsem Murko, »Neues über Südslavische Volksepik«; *La Poésie populaire épique*.

kega.⁵⁹ Njegovi razmeroma podrobni osebni izpiski kažejo na to, da je ta dela temeljito preučil in je bil torej seznanjen z glavnimi argumenti nemške »analitične« in »unitaristične« smeri v homeroslovju.⁶⁰

V več spisih je Murko neposredno vstopal v dialog s homeroslovci, predvsem tako, da je korigiral njihove argumente in ugotovitve. Tako je na primer v *La Poésie populaire épique* zapisal, da njegove zgodnje raziskave južnoslovanskega slovstva niso bile dovolj upoštevane v drugih vedah, je pa opozoril, da je »Englebert Drerup v svojem delu z naslovom *Homerische Epik (I, Das Homerproblem in der Gegenwart)* pokazal, kako bi lahko moja opažanja uporabili za primerjalno študijo.«⁶¹ Prav tako je popravil številna opažanja tedanjih homeroslovcev glede tem, o katerih je pisal sam (večino sem predstavil zgoraj): na primer, glede napačnih (romantičnih) predstav o slepih pevcih,⁶² glede napačnega razumevanja ljudske narave epskega pesništva,⁶³ glede nefluidnosti ustne tradicije itd.⁶⁴

Murko je razmeroma podrobno poznal tudi zgodovino primerjanja Homerja z južnoslovansko epiko. Ta tema ga je očitno zanimala, zato je sam aktivno raziskoval starejše preučevalce homerske in južnoslovanske epike. Tako je na primer pisal, da je zbirka Vuka Karadžića nemudoma vzbudila zanimanje številnih, ki so začeli južnoslovansko epiko primerjati s Homerjem, pri čemer je izpostavil Jakoba Grimma, prevajalko Karadžićeve zbirke v nemščino Talvj (Therese Albertine Luise von Jakob-Robinson), Goetheja, S. Vaterja, Jerneja Kopitarja in druge.⁶⁵ Na več mestih je omenil tudi znamenit spis Frana Miklošiča »Die Darstellung im slavischen Volksepos« (1890), pomembno študijo, ki je vključevala primerjavo južnoslovanskega ustnega slovstva in

59 Zielinski je zasnoval znamenito pravilo, da homerska naracija nikoli ne more opisati dveh sočasnih dogodkov, temveč dogajanje vedno poteka naprej. Scodel, »Zielinski's Law Reconsidered« 107; prim. Danek, »Darstellung Verdeckter Handlung«.

60 Za kratek uvod v »unitariste« in »analitike« glej Tsagalis, »The Homeric Question«.

61 Murko, *La Poésie populaire épique*, 9.

62 Omenja na primer Johna Meierja, Ericha Betheja in Engleberta Drerupa. Murko, »Neues über Südslavische Volksepik«, 280.

63 Omenja na primer Johna Meierja in Engleberta Drerupa. Murko, »Neues über Südslavische Volksepik«, 283.

64 »Po mojem mnenju si [klasični] filologi prav tako preveč razbijajo glavo z vprašanjem, kako so si med predhomerskimi pevci sledili aoidi, rapsodi ali zgolj recitatorji, kajti aoidi, to so pevci, ki ustvarjajo novo pesem, so danes še vedno prisotni med rapsodi.« Murko, »Neues über Südslavische Volksepik«, 292.

65 Murko, *ibid.*, 274–275; *Das Original von Goethes*, 29.

homerske epike.⁶⁶ Pisal je še o recepciji Homerja v nekaterih slovanskih literarnih tradicijah⁶⁷ ter o nekaterih prevajalcih Homerjevih epov.⁶⁸

Verjetno najbolj zanimiva in temeljita je njegova raziskava o Juliusu Bajamontiju. Ta italijanski raziskovalec in skladatelj je pomembno vplival na Alberta Fortisa, italijanskega humanista, zaslužnega za to, da so se nad južnoslovansko epiko navdušili vplivni nemški romantiki, kot so Herder, Goethe in Jakob Grimm.⁶⁹ Murko je natančno preučil Bajamontijeva dela in pokazal, da je Bajamonti celo napovedal nekatere pomembne teme glede ustne kompozicije in tradicije, ki jih je kasneje podrobneje razvil filolog Friedrich August Wolf: »Bajamonti je govoril povsem v skladu z Wolfovo teorijo pesmi (*Liedtheorie*)«. ⁷⁰ Prav tako je Murko ugotavljal, da Bajamonti podrobno opisuje različne motivne in tematske primerjave med Homerjem in južnoslovanskim slovstvom, na primer herojsko moralo.⁷¹ Če gre verjeti Murku, je bil Bajamontijev doprinos romantiki, filologiji in homeroslovju zelo pomemben, zato je velika škoda, da ostaja v sodobnem homeroslovju povsem nepoznan.

ZAKLJUČEK

V tem prispevku sem predstavil nekatere najpomembnejše teze Matije Murka o Homerju, arhaični epiki in homeroslovju. Kot sem ugotavljal, je Murko precej dobro poznal sočasno homeroslovje, se nanj odzival in postavil precej inovativnih in prelomnih tez o Homerju, ki so za homeroslovce relevantne še danes. Čeprav je bilo že prej znano, da je s svojim raziskovanjem južnoslovanske epike vplival na nekatere klasične filologe, pa sem tukaj dokazoval, da je tudi sam razmišljal o pomenu svojih ugotovitev za razumevanje homerske epike. Tako je razmišljal o kompoziciji in izvedbi arhaičnih epov, o njihovih motivih in temah, o podobi slepega pevca, poleg tega pa je korigiral nekatere ugotovitve sočasnih homeroslovcev.

A najpomembnejši in najdaljnosežnejši doprinos Matije Murka klasični filologiji – pravzaprav kar vsem literarnim vedam – je bila

66 Murko, »Franc Miklosich«, 254; »Neues über Südslavische Volksepik«, 239, 287.

67 Npr. Murko, »Jan Kollár«, 67.

68 Npr. dubrovniškega prevajalca *Odiseje* v latinščino Bernarda Zamanjo in dubrovniškega prevajalca *Iliade* v latinščino Rajmundo Kunića. Murko, *Das Original von Goethes*, 30.

69 Glej npr. Leerssen, »Oral Epic«.

70 Murko, *Das Original von Goethes*, 30–31.

71 Glej ibid., 29–32. Bajamontijevo za svoj čas napredno raziskovanje južnoslovanske epike in Homerja je na Murka očitno napravilo velik vtis.

njegova primerjalna metoda. Slednjo je uspel osvoboditi romantične tradicije naključnega primerjanja⁷² in jo povzdigniti v sistematično in analitično raziskovalno metodo. V tem pogledu je primerjalno homeroslovje dedič njegove akademske sistematizacije raziskovanja ustne in arhaične epike. In čeprav smo na Murka večinoma pozabili, je bil nedvomno eden prvih, ki je nakazal raziskovalno pot, po kateri danes hodijo komparativisti, literarni teoretiki, klasični filologi in številni homeroslovci.

BIBLIOGRAFIJA

- Beecroft, Alexander. »Blindness and Literacy in the Lives of Homer«. *The Classical Quarterly* 61, št. 1 (2011): 1–18.
- Danek, Georg. »Darstellung Verdeckter Handlung bei Homer und in der Südslawischen Heldenlied-Tradition«. *Wiener Studien* 111 (1998): 67–88.
- Dué, Casey, Robert Lamberton, Susan Lupack in Corinne Ondine Pache, ur. *The Cambridge Guide to Homer*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020.
- Dué, Casey, in Gregory Nagy. »Albert Bates Lord«. V: *The Cambridge Guide to Homer*, ur. Casey Dué, Robert Lamberton, Susan Lupack in Corinne Ondine Pache, 563–569. Cambridge: Cambridge University Press, 2020.
- Fischerová, Sylva. »Matija Murko, Roman Jakobson in Parry-Lordova teorija ustnega pesništva«. *Clotho* 1, št. 1 (2019): 23–53.
- Foley, John Miles. *Homer's Traditional Art*. University Park: Pennsylvania State University Press, 1999.
- . *Immanent Art: From Structure to Meaning in Traditional Oral Epic*. Bloomington: Indiana University Press, 1991.
- . *Oral-Formulaic Theory and Research: An Introduction and Annotated Bibliography*. New York: Garland Pub, 1985.
- . *The Theory of Oral Composition: History and Methodology*. Bloomington: Indiana University Press, 1988.
- Gantar, Kajetan. »Matija Murko in sodobno homeroslovje«. *Jezik in Slovestvo* 27, št. 4 (1981): 119–121.
- . »Odmevi Murkovih raziskav v homeroslovju«. V: *Matija Murko – slovanski filolog v najširšem pomenu besede*, ur. Marko Jesenšek in Marija Stanonik, 101–112. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 2020.

72 Za Murkovo filološko preseganje romantike glej Grdina, »Matija Murko – poslednji romantik stroke?«

- Garbrah, Kweku A. »The Forerunners of Milman Parry: I. Matthias Murko on South-Slavic Popular Epic«. *The Canadian Review of Comparative Literature / Revue Canadienne de Littérature Comparée* 27, št. 1–2 (2000): 274–306.
- Graziosi, Barbara. *Inventing Homer: The Early Reception of the Epic*. Cambridge, New York: Cambridge University Press, 2002.
- Grdina, Igor. »Matija Murko - poslednji romantik stroke?« V: *Matija Murko – slovanski filolog v najširšem pomenu besede*, ur. Marko Jesenšek in Marija Stanonik, 30–48. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 2020.
- Jurić, Dorian. »Where Does the *Vila* Live? Returning to a Simple Question«. *Folklore* 134, št. 1 (2023): 48–72.
- Kanigel, Robert. *Hearing Homer's Song: The Brief Life and Big Idea of Milman Parry*. New York: Alfred A. Knopf, 2021.
- Kozak, Kristof Jacek. »Comparative Literature in Slovenia«. *CL-cweb: Comparative Literature and Culture* 2, št. 4 (2000).
- Leerssen, Joep. »Oral Epic: The Nation Finds a Voice«. V: *Folklore and Nationalism in Europe during the Long Nineteenth Century*, ur. Timothy Baycroft in David M. Hopkin, 11–26. Leiden, Boston: Brill, 2012.
- Lesky, Albin. *Geschichte Der Griechischen Literatur*. 2. izd. Auflage. Francke, 1963.
- Lord, Albert Bates. *The Singer of Tales*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1960.
- Mitchell, Stephen A., in Gregory Nagy. »Introduction to the Second Edition«. V: *The Singer of Tales*. 2. izd. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2000.
- Murko, Matija. »Bericht über eine Bereisung von Nordwestbosnien und der angrenzenden Gebiete von Kroatien und Dalmatien Behufs Erforschung der Volksepik der Bosnischen Mohammedaner«. *Sitzungsberichte der Kaiser. Akademie der Wissenschaften in Wien*, Philos.-hist. Klasse 173, 3: 1–52. Dunaj: Akademie der Wissenschaften, 1913.
- . »Bericht über eine Reise zum Studium der Volksepik in Bosnien und Herzegowina im J. 1913«. *Sitzungsberichte der Kaiser. Akademie der Wissenschaften in Wien*. Philos.-hist. Klasse 176, 2: 1–50. Dunaj: Akademie der Wissenschaften, 1915.
- . »Bericht über Phonographische Aufnahmen epischer, meist Mohamedanischer Volkslieder in Nordwestlichen Bosnien im Sommer 1912«. *Mitteilungen der Phonogrammarchivs-Kommission der Kais. Akademie der Wissenschaften*, 8: 58–75. Dunaj: Akademie der Wissenschaften, 1912.

- . »Bericht über phonographische Aufnahmen epischer Volkslieder in mittleren Bosnien und in der Herzegowina im Sommer 1913«. *Mitteilungen der Phonogramm-Archivs-Kommission: Sitzungsberichte der Kais. Akademie der Wissenschaften in Wien. Philos.-hist. Klasse* 179, 1: 1–23. Dunaj: Akademie der Wissenschaften, 1915.
- . »Kod Meštrovića i njegovih - Ivan Meštrović kao pjevač epskih narodnih pjesama«. *Nova Evropa* 26, št. 8 (1933): 345–350.
- . *La Poésie populaire épique en Yougoslavie au début du xxe siècle*. Paris: Champion, 1929.
- . »Miklosichs Jugend- und Lehrjahre«. *Forschungen zur neueren Litteraturgeschichte: Festgabe für Richard Heinzel*, 493–567. Weimar: Felber, 1899.
- . »Misli k Prešernovemu življenjepisu«. *Ljubljanski zvon*, 1901.
- . »Neues Über Südslavische Volksepik«. *Neue Jahrbücher für das klassische Altertum* 22 (1919): 273–96.
- . »Nouvelles observations sur l'état actuel de la poésie épique en Yougoslavie«. *Revue des Études Slaves* 13, št. 1 (1933): 16–50.
- . »O Vrazovoj kritici«. *Ljubljanski zvon*, 1892.
- . *Spomini*. Ljubljana: Slovenska matica, 1951.
- . *Tragom srpsko-hrvatske narodne epike: Putovanja u godinama 1930–32*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1951.
- . »Velika zbirka slovenskih narodnih pesmi z melodijami«. *Etnolog* 3 (1929): 5–54.
- . »Za národní epikou po Jugoslávii I«. *Ceskoslovensko-Jihoslovanská Revue* 1, št. 3 (1930–31): 111–14.
- . »Za národní epikou po Jugoslávii II«. *Ceskoslovensko-Jihoslovanská Revue* 1, št. 4 (1930–31): 154–60.
- Nagy, Gregory. »Orality and Literacy«. V: *Encyclopedia of Rhetoric*, ur. Thomas O. Sloane, 532–538. Oxford: Oxford University Press, 2001.
- Parry, Milman. *The Making of Homeric Verse: The Collected Papers*. Ur. Adam Parry. Oxford: Clarendon Press, 1971.
- Ready, Jonathan L. *The Homeric Simile in Comparative Perspectives: Oral Traditions from Saudi Arabia to Indonesia*. New York: Oxford University Press, 2018.
- Saussy, Haun. *The Ethnography of Rhythm: Orality and Its Technologies*. New York: Fordham University Press, 2016.
- Scodel, Ruth. »Zielinski's Law Reconsidered«. *Transactions of the American Philological Association* 138, št. 1 (2008): 107–25.

- Stanonik, Marija. *Folkloristični portreti iz 20. stoletja: Do konstituiranja slovenske slovstvene folkloristike*. Ljubljana: Založba ZRC, 2013.
- Tate, Aaron Phillip. »Matija Murko, Wilhelm Radloff, and Oral Epic Studies«. *Oral Tradition* 26, št. 2 (2011): 329–52.
- Tsagalis, Christos C. »The Homeric Question: A Historical Sketch«. *Yearbook of Ancient Greek Epic Online* 4, št. 1 (2020): 122–62.
- Vet, Thérèse de. »Parry in Paris: Structuralism, Historical Linguistics, and the Oral Theory«. *Classical Antiquity* 24, št. 2 (2005): 257–84.
- Zabel, Blaž. »Matija Murko, predhodnik Milmana Parrya?« V: *Matija Murko – slovanski filolog v najširšem pomenu besede*, ur. Marko Jesenšek in Marija Stanonik, 113–30. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 2020.

IZVLEČEK

V prispevku raziščem, kaj je o Homerju in arhaični epiki trdil Matija Murko. Čeprav je Murko v sodobnem homeroslovju razmeroma poznan, vsaj kot predhodnik Milmana Parryja in Alberta Lorda, pa ni še nihče temeljiteje analiziral, kaj je zapisal o homerski epiki. V prispevku obravnavam njegove najpomembnejše ugotovitve, ki neposredno ali posredno zadevajo Homerja in homeroslovje. Osredotočim se na raziskovanje kompozicijskih tehnik in pevcev, na literarne primerjave, na razumevanja slepih pevcev in na Murkov odnos do sočasnega homeroslovja. Kot pokažem, je Murko v svojih spisih postavil precej različnih tez o homerski epiki, do katerih so se klasični filologi po vsem svetu dokopali šele več desetletij kasneje.

KLJUČNE BESEDE: Matija Murko, teorija ustnosti, ustno slovstvo, južnoslovanska epika, homeroslovje, klasična filologija

Matija Murko on Homer and Contemporary Homerology

ABSTRACT

The paper explores what Matija Murko has argued about Homer and the archaic epic. Although Murko is relatively well-known in modern Homeric studies, at least as a precursor of Milman Parry and Albert Lord, his writings about the Homeric epic have yet to be analyzed. This paper discusses his most important findings, which directly or indirectly concern Homer and Homeric studies. It focuses on his exploration of compositional techniques and singers, literary comparisons, understanding of blind singers, and Murko's attitude toward contemporary Homeric studies. It shows how Murko's writings put forward a set of entirely different theses on Homeric epic, which were only picked up by classical philologists worldwide several decades later.

KEYWORDS: Matija Murko, oral theory, oral grammar, South Slavic epic, Homeric studies, classical philology